

Darbelerin Gölgesinde Yeni Siyasi Oluşumlar

türkiye gündemi

DARBELERİN GÖLGESİNDE YENİ SİYASİ OLUŞUMLAR

CEVAT ÖZKAYA

Bugün Türkiye'de sistemin tıkanma noktasına geldiği konusunda neredeyse bir konsensüs mevcuttur. Ekonomiden eğitime, iç politikadan dış politikaya, sosyal hayattan siyasal hayata kadar hemen her konuda bu tıkanmanın izlerini görüyoruz. Gelir dağılımındaki adaletsizlik, ız'an'ı zorlayacak boyutta bozulmuş vaziyettedir. Ülkemizde bir yanda Belçika düzeyinde, öbür yanda Bengladeş düzeyinde yaşayanlar var. Toplumun değerler skalası altüst olmuş durumda; köşe dönmeçilik, vurgunculuk, yolsuzluk, banka hortumlamalarının vaka-i adiyeden sayıldığı bir ortamda bulunuyoruz. 16. yüzyılda "selam verdim rüşvet değildi" diyen büyük şair Fuzûlî, günümüzde yaşamış olsaydı kimbilir neler söylerdi?

Ülkede kimse adil bir toplumda ve ortamda yaşadığına inanmıyor. Hemen hiç kimse yarından emin değil, insanlar gelecek kuşkusunu içinde ne zaman yeni bir krizle karşılaşacağımız endişesi içinde hayatlarını devam ettirmeye çalışıyorlar.

Yolsuzluk suçlamaları, banka hortumlama suçlamalarıyla hapse tıkanan bir dönemin saygın kişileri, şu günlerde teker teker tahliye ediliyorlar. Yolsuzluğun üzerine gidileceğine ilişkin bir nebze olsun umutlanan insanların, bu tahliyeler karşısında, asla bir şeyin değişmeyeceğine, eski tas eski hamam düzenin devam edeceğine ilişkin

kanaatleri pekişmektedir.

Yukarıdaki olumsuzluklar şu veya bu oranda Türkiye'de her dönemde varolmuştur; ancak hiçbir dönemde, ülkeyi uçurumun kenarından kurtarma iddiasıyla siyasal hayata müdahale eden 28 Şubat postmodern darbesinden sonra olduğu oranda yükselmemiştir.

Türkiye'de her dönemde bürokrat elit tarafından halkın seçtiği iktidarları manipüle etmek için

"Yenilikçi"ler zor bir göreve talip olmuşlardır. Bu zorluk giderek de artacaktır. FP'yi bölene kadar kendilerine gösterilen müsamaha bundan sonra gösterilmeyecek, saldırının dozu şiddetlenecektir.

abartılı bir biçimde irtica ile mücadele manivelası kullanmıştır. 28 Şubat postmodern darbesi de ve halkın seçtiği iktidarı alaşağı etmek için aynı usulü kullanmıştır. Bu darbanın akabinde kurulan vesayet iktidarları döneminde yukarıda ifade etmeye çalıştığımız Türkiye manzarası ortaya çıkmıştır.

Bugün 28 Şubat postmodern darbesinin kararının alındığı, Türkiye'nin yegane karar organı MGK, kendi inisiyatifıyla oluştur-

duğu iktidarların ülkeyi getirdiği durumdan memnun görünmemektedir. Medyadaki haberlere bakılırsa, MGK, bir sosyal patlama ihtimalini de görmüş bulunuyor.

Böylesi bir ortam içinde sorunlara çözüm bulması gereken siyasi partiler ise, kendi iç sorunlarına kapanmış ve toplumdan kopuk bir manzara arz ediyorlar. Toplumsal sorunların sözünü ediyor, şikayetçi oluyorlar, ama sorunları çözecek bir adım atmıyorlar, atamıyorlar.

Bu karamsar tablonun tasvirini uzatmak mümkün. Ancak bizim amacımız, bu karamsar tabloyu düzeltme ve ülke sorunlarını çözmek için zemin olan Türkiye siyasetinin temel sorunlarını ortaya koymaktır. Bu vesileyle, ülkenin ciddi sıkıntıları olduğu bir dönemde, yeni bir siyasal yapı kurmaya çalışan Fazilet Partisi'nin "yenilikçi" kanadında yer alanlara da bazı uyarılarda bulunmayı amaçlıyoruz.

Türkiye Siyasetinin Açmazları

a) Toplumun Merkezi ile Devletin Merkezinin Ayrılığı:

"Toplumun merkezinin merkeziliği 1) Toplumun kutsal saydığı şeyle, 2) Yöneten iktidarın fiili gücü kullanmasının tarzı ile ilişkilidir."¹

Merkezî değer sistemi, toplumun merkez alanıdır ve yönetenler, bu merkezî değer sistemini dikate almak ve izlemek durumunda dırlar. Bu açıdan Türkiye'ye baktığımızda toplumun merkezi ile devletin merkezinin aynı noktalarda oluştuğunu görüyoruz. Devlet, toplumun merkezi değerlerini izlemek bir yana, onları yok sayarak yerine başka değerleri ikame etmeye çalışmaktadır. Toplumun merkezini zayıflatıp kendi merkezini güçlen-

direrek, toplumu bu merkeze transfer etme gayreti neredeyse yaklaşık 150 yıldan bu yana sürmektedir.

Böylesi olmaz bir göreve soyunmuş olan devlet seçkinleri, elbette bunu rızayla yapamayacaklarını biliyorlar. Bunun için de, devlet gücünü çoğu kere güvenlik gereğiyle, hoyrat bir biçimde kullanarak bu transferi biraz da zecrî usullerle gerçekleştirmeye çalışıyorlar.

Böylesi bir zeminde, toplumla devlet arasında bir bağlantı olmak zorunda olan siyaset kurumu ve siyasi partiler oldukça zorlanmakta ve rahat bir siyaset yapma imkanı bulamamaktadırlar. Siyasi elit ve siyasi partiler toplumun önceliklerini dile getirerek toplumdaki oy almakta, iktidara geldiklerinde ise toplumun önceliklerinden farklı olan devletin öncelikleriyle karşılaşmaktadırlar. Bu iki öncelik arasında sıkışan siyasiler, daha örgütlü ve daha hesap sorabilir durumda olan devletin önceliklerini dikkate almakta, toplumu ise idare etmeye çalışmaktadırlar. Bu durum siyasetçiyi daha başlangıçta güvenilmez kılmaktadır. Türkiye'deki siyasetin ve siyasetçinin önemli açmazlarından biri bu ikilemdir.

b) Siyasetin Kuşatılmış Bir Alanda Yapılması:

Ülkemizde bugün siyaset kuşatılmış dar bir alana hapsedilmiştir. Ülkenin en temel meseleleri seçilmişlerin oluşturduğu alanın dışında karara bağlanmaktadır.

Yüksek eğitimle ilgili kararlar YÖK'de, güvenlik ile ilgili kararlar MGK'da, bazı temel ekonomik kurumlara ilgili kararlar da son dönemde oluşturulan kurullarda alınmaktadır. Seçilmiş siyasetçi bu alanda nihai kararın sahibi değildir. Ancak siyasetçiyi oyaltıyla meclise göndermiş olan halk ise,

bütün kararlardan onu sorumlu tutmakta ve hesabı ondan sormaktadır. Seçilmişler yetkili olmadığı konularda alınan kararların sorumluluğunu üstlenmek gibi garip bir durumla karşı karşıya kalmaktadırlar. Yetki kullananlar ise, toplum nazarında sorumluluk taşımamaktadırlar. Kısacası yetkililer sorumlu değil, sorumlu tutulanlar da yetkili değildir. Sorumsuz yetkililerin daralttığı ve kuşattığı bir alana sıkışmış olması Türkiye'de siyasetin önemli açmazlarından biridir.

c) Siyasetin Kamu Yararına Bir Faaliyet Olarak Algılanması:

"Siyasetin kamu yararına katkıda bulunma etkinliği olarak değil de, 'hikmetinden sual olunmayan' devletin, toplumsal ihtiyaçlardan türeyen ve toplum tarafından düzenlenen bir kurumsal yapı olmak yerine, toplumu tanzim eden, üstün bir varlık biçimi olarak kabul edildiği bir ülkenin siyaseti her türlü yozlaşma zeminini bünyesinde barındırıyor demektir. Devletin kendine mahsus bir ideolojisi, vatandaşlarından ayrı öncelik, ihtiyaç ve hassasiyetlerinin olduğu yerde yozlaşma sadece bir teknik mesele olarak görülemez."²

Devletin vatandaşlarından bağımsız ve başka önceliklerinin bulunduğu bir ortamda bu önceliklere tekabül eden siyasi kurumlar hi-

mayeye mazhar olacak, diğerleri de dışlanacaktır. Bu ise eşitsiz bir siyasal ortamın doğmasına neden olacaktır. Nitekim Türkiye'de bilhassa 28 Şubat'tan bu yana yaşadığımız süreç bu eşitsiz ortamın nasıl işlediğini ayan-beyan ortaya koymaktadır. 28 Şubat'ın aktörlerinden Erol Özkasnak'ın devletin siyasete müdahalesi sonucunda bugünkü siyasi tablonun ortaya çıktığını belirten sözleri de siyasete devlet müdahalesinin teyidi olması açısından önemlidir.

Ancak bu müdahalenin, ülke ve halk açısından hiç de iyi sonuç vermediğini söylemek durumundayız. Çünkü siyasete yapılan her müdahale, bir anlayışı himayeye mazhar, diğerlerini de tu kaka ederek, serbest rekabet ortamını ortadan kaldırmaktadır.

Oysa, kalite rekabetin ürünüdür. Rekabeti torpilleyerek kalite üretilmez. Bu her faaliyet sahasında böyle olduğu gibi, siyasette de böyledir. Rekabetin yok edildiği bir siyasal ortamın ürünü olan bugünkü siyasal iktidarın ülkeyi getirdiği duruma bakmak, siyasete, siyaset dışı müdahalelerin nasıl menfi sonuçlar ürettiğini görmek açısından yararlı olacaktır.

d) Partilerin Hep Anormal Süreçlerde Kurulmuş Olması:

Çok partili hayata geçtiğimiz

den bu yana Türkiye'de kurulan ve etkin olan siyasal partilerin hemen tamamına yakını, darbe ortamlarında kurulmuşlardır.

Adalet Partisi 27 Mayıs 1960 darbesinden sonra kurulmuş, MSP 12 Mart darbesinden sonra kurulmuş, Türkiye'nin şu anda mevcut partileri ANAP, DYP, DSP ve yeniden kurulan CHP ise 12 Eylül darbesi sonunda oluşmuşlardır. 12 Eylül sonrası kapatılan MSP'nin devamı RP ve FP de 28 Şubat postmodern darbesi akabinde kurulmuş ve kapatılmışlardır. Siyasetin yeniden dizayn edildiği bugünlerde FP'nin bölünmesiyle ortaya çıkan Saadet Partisi ve Yenilikçilerin oluşturacağı parti de maalesef 28 Şubat postmodern darbesinin hasil ettiği ortamda hayata gözlerini açmışlardır.

Partilerin darbe ortamlarında kurulmaları, onları normal zamanlarda olamayacak birçok kısıtlamalarla karşı karşıya getirmektedir. Birinci olarak "steril siyaset" ortamında kurulan partilerin çoğu "toplumsal siyasete" geçmeyi başaramamaktadırlar. Darbe sonrasında steril ortamında edindikleri alışkanlıkları nisbeten normalleşen dönemlerde de devam ettirmektedirler. Türkiye'nin periyodik darbelerle maruz kaldığını düşünürsek bugüne kadar normal ortamlarda bir siyasal parti kurulmadığını söylemek çok da abartı olmayacaktır.

Müdahaleler sonrası oluşan bu anormal durum, hem siyaset kurumunu zayıflatıyor, hem de siyasal partilerin kitlesiyle bağı kopuyor ve partiler her seferinde daha yozlaşmış ve taha temsil kabiliyetlerini kaybetmiş olarak kuruluyorlar. Bu durum da Türk siyasetinin en önemli açmazlarından biridir.

Türkiye'de siyaset yapmak isteyen kişi ve kuruluşlar, siyasetin te-

mel kuralları yanında, Türkiye siyasetinin bu açmazlarını bilmek ve buna ilişkin çözüm yolları üretmek zorundadırlar. Aksi taktirde, günümüz iktidarını oluşturan partiler gibi sıradan, temsil özellikleri kalmamış, yozlaşmış birer siyasal teşekkül haline gelmeleri kaçınılmazdır.

"Yenilikçi"lere Bazı Öneriler

1. FP'den ayrılan ve kendilerine "yenilikçi" denilen grubun iyi bir rüzgar yakaladığını söylemek gerekir. Halkın mevcut siyaset anlayışına verdiği avansın neredeyse sıfıra yaklaştığı ve siyasetten umidini kestiği bir dönemde böylesi bir rüzgarın yakalanabilmesi hem "yenilikçi" grup açısından hem de siyasal alanın tüm aktörleri açısından sevindirici olmalıdır. Bu, genelde siyaset kurumuna ve özelde "yenilikçi" gruba halkın verdiği bir avans olarak algılanmalı ve sorumlu bir şekilde değerlendirilmelidir.

2. Yenilikçilerin hem halkın kendilerine verdiği avansından, hem de bölünmemesi halinde önümüzdeki seçimde bir numara olmasına kesin gözüyle bakılan FP misyonunu, daha iyi ve güçlü olmak adına bölmesi açısından bakıldığında iki numara olma hakkı yoktur. Bir numara olamamaları halinde, bir numara olması ihtimali yüksek bir partiyi bölmenin sorumluluğunu daha şiddetli biçimde hissedeceklerdir.

3. İnsanların bir özeleştirisi yaparak kanaatlerini değiştirmek hakları vardır. Ama bizim toplumumuzda kişiler genellikle özeleştirisi yaparak kanaatlerini değiştirmek veya tashih etmek yerine, zor karşısında kanaatlerini terkederler. Yenilikçi hareketin bazı önde gidenlerinin söz ve tavırlarında bu ikinci durumu çağrıştıracak izlere

bol miktarda rastlamak, hem onlara gönül verenler açısından, hem de kendileri açısından oldukça can sıkıcı bir durumdur.

4. Gerçekçilik adına "politik pragmatizm" yapılarak kanaatlerin değiştirilmesi, başörtüsü sorunu gibi sorunların çok da gündemlerini işgal etmeyeceği izleniminin verilmeye çalışılması doğrusu gerçekçilik değil tam bir pragmatizm, daha sı oportünizmdir. Siyasette kabule şayan gerçekçilik toplumun ciddi sorunlarını sahiplenip, o sorunları siyasal alana taşımakla olur. Bir büyük kitle başının zorla açılması veya zorla kapatılması gibi bir konuda sıkıntı duyuyor ve herhangi bir siyasal yapı bunu sahiplenip siyasal alana taşıyorsa, buna gerçekçilik denmez, olsa olsa mevcut statüko ya göre siyaset yapma ve ona göre dümen kırma anlamına gelir ki, bugün rakipleri olmaya soyundukları siyasal partilerin yaptıkları da budur. Yenilik bunun neresinde?

5. Bu eleştiri, mevcut statüko ile kavga edin anlamına gelmiyor. Olması gereken şey, insanların gaspedilen hakkının iadesini sağlayacak bir legal siyasal mücadele yapılmasıdır. Ne statüko istemiyor diye bir hakkı görmezden gelmek, ne de toplumu ölçsüz gerginliklere uğratacak bir kavganın içinde olmamak gerekir. Bu nasıl olacaktır? İşte siyasal maharet denen şey de budur. Sizden beklenen de siyasal maharettir.

6. Siyasal ortamda görebildiğimiz kadarıyla, önümüzdeki dönemi sol tandanslı bir iktidarın derleyip toparlaması istenebilir. Nasıl 12 Eylül sonrası sağ özellikli bir siyasal kuruluşun, siyasal yapıyı derleyip toparlaması statükoyu rahatsız etmemişse, bu dönemde de bunu solun yapması söz konusu olabilir.

Bu bağlamda yeni hareketin

yakalamış olduğu tabii rüzgar biraz da abartılıp hedef gösterilerek sol derlenip toparlanmaya çalışılabilir. 12 Eylül'den önce 'aman CHP gelmesin' diye, muhafazakar oyların AP'de toplanması da hatırlandığında, böyle bir ihtimalin pek de uzak olmadığı düşünölmelidir.

7. Barajın % 10'lardan % 5'lere indirilmesini ihtimal dışı tutmamak gerekir. Bu yeni hareketin rüzgarını haylice keser. Çünkü her eğilim bu düşük baraj ile parlamentoda temsil imkanı bulma umuduyla mücadeleye asılır. Böyle bir durumda yenilikçilere gelmesi muhtemel oyların, parlamentoda kendi hareketini temsil etmek için kullanılacağından kuşku duyulmamalıdır. Burada yapılması gereken, nasıl olsa rüzgarımız güçlü diyerek hoyrat davranmamaktır. Bu durumda parlamentoya girecek partilerle ittifak yapılabilir. düzgün bir siyasi ortamın muhafaza edilmesi gerekir.

Sonuç itibarıyla, "yenilikçi" siyasetçiler zor bir göreve talip olmuşlardır. Bu zorluk giderek de artacaktır bize göre. FP'yi bölene kadar kendilerine gösterilen müsamaha bu aşamadan sonra gösterilmeyecek, saldırının dozu şiddetlenecektir. Bunun emarelerini basında apaçık görölmektedir. Buna tek adam mantığıyla direnmek mümkün değildir. Ancak ciddi bir kadro ancak bu saldırı karşısında direnebilir. Umalım ki, bu arkadaşlar ciddi bir kadro, ciddi bir ekip olsunlar. ■

DİPNOTLAR

1. Yahya Senei Tetel, *Yeni Türkiye Dergisi*, sayı: 9, s. 23
2. Mustafa Erdoğan, *Yeni Türkiye Dergisi*, Sayı: 13, s. 19.